

zijn is van het gezegde, dat de mensch van die vrucht niet mocht eten.

Het bovenstaande zal voldoende zijn, om te doen gevoelen, dat geheel het verhaal van den val op deze wijze zijn concreetheit zou verliezen, en dat zou zeker — bij de groote betekenis, die deze geschiedenis heeft voor de leer des heils — van de meest bedenkelijke gevolgen zijn voor het geloofsbewustzijn der gemeente.

Daarom hebben wij ons af te vragen, tot welke consequenties dergelijke methode van Schriftverklaring moet leiden, want het is niet genoeg, te constateren, dat Dr G. genoemde opvattingen huldigt, maar men moet zich ook indenken, of anderen met hetzelfde recht andere afwijkende gevoelens kunnen voordragen. De grond toch, waarop hij enkele zaken en feiten uit Gen. 2 en 3 disputabel stelt, is geheel willekeurig, en zoodra willekeur in de exegese heilst, is niet in de Schrift tegen menschen uitlegging veilig. Het valt dan ook niet in te zien, waarom iemand de methode, welke Dr G. toepast op Gen. 2 en 3, niet zou volgen bij andere Schriftgedeelten, welke „moelijkheden“ opleveren. Op die wijze zouden onze kerken voor leersvrijheid worden opengesteld.

V. Nadere toetsing van Dr Geelkerken's argumenten.

Natuurlijk mogen we niet nalaten, de vraag onder de oogen te zien, in hoeverre de door Dr Geelkerken bijgebrachte argumenten in staat zijn, aan boven gegeven beschouwingen afbreuk te doen.

1. Een belangrijke rol in Dr G.'s gedachtegang speelt wat hij noemt de vrijheid der exegese.

Nu wenschen ook wij daaraan allermint tekort te doen. Alleen mag, wat ook Dr G. natuurlijk toestemt, deze vrijheid niet als handelsoorzaak worden verstaan.

Onder de handen, waaraan de exegese is gebonden, wordt ook door ons niet de traditie gerekend. Natuurlijk heeft deze haar waarde, maar ze mist bindend gezag. Ons kennen en ons verstaan, ook van den zin der Schriften, is altijd ten deele en gebrekkig. Daarom heeft de exegese als onderdeel der theologische wetenschap de taak om steeds naar verheldering van inzicht te blijven streven, en daarbij ook een dankbaar gebruik te maken van de door andere wetenschappen verstrekte nieuwe gegevens, die van belang zijn voor het verstaan van den zin der Schrift. Daarom mag dan ook aan de exegese allermint de eisch worden gesteld, dat zij zich in alles zal houden aan de onder ons gangbare meeningen. Veelmeer heeft ze de taak, om die meeningen te toetsen en zoo noodig te corrigeren, en zoo voor haar deel mode te werken om alle nieuw en vermeerderd licht, dat onder Gods voorzienig bestel op de Schrift wordt geworpen, daartoe dienstbaar te maken, dat ons inzicht in de Godsopenbaring steeds meer worde verhelderd en verrijkt.

Anders daarentegen staat het met de Belijdenis der kerk. Wel kan ook deze nooit binden in absoluten zin, daar ze altijd appelblijft aan de Heilige Schrift, maar daarmede is toch de band aan het gezag van de Belijdenis niet illusoir geworden.

In zekeren zin geldt dit reeds voor den wetenschappelijke theoloog als zondanig. Vooral met het oog op de in dezen nog al breedvoerige uiteenzettingen der Memorie meent Uwe Commissie hierop nadruk te moeten leggen.

Maar verder hebben wij hier rechtstreeks slechts te doen met de vrijheid van den ambtsdrager der kerk in het voordragen van bepaalde exegetische opvattingen; en deze is (wat ook Dr G. uitdrukkelijk heeft toegestaan en trouwens vanzelf spreekt) ook hierin gebonden aan de Belijdenis, zoolang hij althans niet door het indienen van een gravamen zijn bezwaar tegen een bepaald punt heeft ingebracht.

En voorts behoort het nauwelijks betoog, dat de exegese is gebonden aan het gezag der Heilige Schrift en dat hierbij ook de regel der *analogia fidei* tot zijn volle recht moet komen.

Ofschoon er nu ook op de wijze, waarop Dr G. ten opzichte van deze algemeene beginselen positie klemt, misschien nog wel iets te vragen of op te merken zou zijn, kunnen we toch hiervan afzien, omdat het eigenlijke geschil niet hierover loopt; maar veelmeer over de concrete vraag, of een „opvatting“ van het Paradijsverhaal als door Dr G. mogelijk wordt geacht, niet met Schrift en Belijdenis in strijd komt. En aangaande deze kwestie hebben wij in het bovenstaande reeds onze meening gezegd.

2. Voorts gewaagt Dr G. meermalen van de „moelijkheden“, waarvoor Gen. 3, verstaan in den zin van wat hij de „traditionele opvatting“ noemt, ons plaatst. Blijkbaar is zijn bedoeling deze, dat men met het oog op deze moeilijkheden steeds het oog moet geopend houden voor de mogelijkheid van een „andere opvatting“, waarbij deze moeilijkheden of niet of in mindere mate zouden bestaan.

Nu wenscht Uwe Commissie allermint het oog te sluiten voor de waarheid, dat het theologisch denken, en bij de verklaring der Heilige Schrift en op ander terrein, voortdurend moeilijkheden op zijn weg ontmoet, dat er ook steeds vragen open blijven, die wij niet, althans nu nog niet, vermogen op te lossen. In zover blijft er ook steeds reden voor den theoloog, om met het door vroegere geslachten gevondene zich niet zonder meer tevreden te stellen; maar te zoeken naar meer licht, om zoo mogelijk op verschillende vragen een juist en meer bevredigend antwoord te vinden dan tot dusver was geschied. Wanneer Dr G. het hiervoor wenscht op te nemen, willen we dit streven op zichzelf gaarne waardeeren.

Alleen, men heeft zich hierbij ernstig voor doelpaden te wachten. Zoo heeft men vóór alle dingen dit vast te houden, dat ook alle onopgeloste moeilijkheden ons nooit mogen weerhouden om ons onvoorwaardelijk te buigen voor het gezag der Heilige Schrift; en dat daarom de maatstaf voor de exegese niet mag zijn, welke verklaring de minste moeilijkheden aan ons denken biedt, maar welke verklaring door de Schrift zelf wordt gescreit, iets waarin Dr Geelkerken het zonder twijfel met ons eens is, maar wat in de praktijk wel eens te veel uit het oog kan worden verloren en daarom gedurig weer op den voorgrond moet worden gesteld.

Voorts is ook van groot belang, dat men zich niet moet laten leiden door allerlei vage voorstellingen, maar zich van het karakter der moeilijkheden helder rekenschap geve, en ook vraag, in hoeverre ze aanleiding zouden kunnen zijn om een gangbare verklaring prijs te geven.

Vooral is steeds eisch een groote voorzichtigheid in het aanvaarden van de z.g.n. resultaten der wetenschap, in welker naam zoo dikwijls de onhoudbaarheid is bewerd van dingen, die de Schrift duidelijk leert. Door deze voorzichtigheid uit het oog te verliezen, heeft menigen en aan het gezag der Schrift afbreuk gedaan, en ook de wetenschap in discredit gebracht.

Met het oog hierop hadden wij wel gaarne gezien, dat Dr Geelkerken ons duidelijk had kunnen maken, welke moeilijkheden hem ertoe hebben gebracht aangaande den letterlijken zin der aangehaalde Schrift-uitdrukkingen twijfel te gaan koesteren.

3. Het bovenstaande vindt een meer speciale toepassing ten opzichte van datgene wat Dr G. opmerkt aangaande de resultaten van het onderzoek van de Oud-Oosterse wereld, en hun betekenis voor het verstaan van het Oude Testament. Zoo zegt hij in de brochure „Oude Vragen“, bl. 11:

„Meer nog, *isder*, wie dan ook, die zelfs maar iets weet en van het licht, dat nieuwe kennis van de oud-Oosterse wereld op het Oude Testament — ook op de z.g. „Oergeschiedenis“, welke in Genesis 1—10 is vervat — geworpen heeft, en van de moeilijke vraagstukken, welke daardoor tevens aan de exegese der hoofdstukken in den weg zijn gelegd, zal waarlijk dat „raaisel“ niet zoo raadselachtig vinden, maar óók genezen zijn van den waan, alsof wij b.v. in het verhaal van schepping en zondval, gelijk Gen. 1—3 ons dit brengt, zoo ongeveer hetzelfde voor ons hebben als de beschrijving door en onder tijdenooten van een gebeurtenis, die zich nog derz dagen voor onze ogen afspeelt, zoodat het heelmaal niet

moelijk zijn zou zich precies voor te stellen, hoe alles daarbij zich heeft toegedragen.“

Naar aanleiding dezer uitslating heeft Uwe Commissie aan Dr G. een vraag gesteld (no. 7), die o.a. inhoudt, of naar zijn meening dit meerder licht grond geeft voor de bij hem blijkbaar bestaande onzekerheid aangaande den zin der meergenoemde elementen van het verhaal van Gen. 3. Het antwoord hierop luidt in hoofdzaak (Memorie bl. 16): „De nieuwe kennis van de Oud-Oosterse wereld heeft met de vraag: realiteit of niet, niets te maken; dit is een vraag van geloof. Maar wel is daardoor de vraag aan de orde, of we er zijn, wanneer wij al die bekendmakingen zonder onderscheid verstaan in een zin, waarbij wij geen rekening houden met wat de kennis der Oud-Oosterse wereld ons leert.“

Van de in den eersten hier aangehaalden zin uitgesproken gedachten nemen we gaarne nota. Wat echter het boven aangegeven gedeelte onzer vraag betreft, moet worden geconstateerd, dat Dr G. slechts antwoordt met een algemeene opmerking aangaande de noodzakelijkheid van een rekening houden met wat de kennis der Oud-Oosterse wereld ons leert.

We mogen hieruit zeker wel affeiden (en de mondelinge toelichting heeft dien indruk bij ons versterkt), dat Dr G. bij het schrijven van het bovengenoemd citaat aangaande de door dit nieuwe licht aan de orde gestelde moeilijke vraagstukken is afgegaan op een vagen indruk, zonder eenig speciaal gegeven te kunnen noemen, waardoor het goed recht van wat hij noemt de „traditionele opvatting“ van Gen. 3 twijfelachtig zou worden gemaakt.

Hieruit moet o.i. volgen, dat Dr G. in dat citaat met zijn aanhef „ieder, wie ook, die zelfs maar iets weet, enz.“ meer heeft neergeschreven dan bij kon verantwoord. 3)

4. Het naar onze meening belangrijkste argument, door Dr G. voor zijn standpunt aangevoerd, is het beroep op het bijzondere, hooge karakter der Paradijsbedeeling en van de ons in het Paradijsverhaal beschreven zaken en feiten. Daarop wees hij in de preekcoupure en daarvan gewaagt hij ook later speciaal in verband met zijn weigering om de „traditionele exegese“ als de eenig mogelijke te erkennen („Op weg naar de Synode“, bl. 44). Nu berust het wijzen op het principiele onderscheid tusschen de Paradijsbedeeling en de bedeeling waarin wij leven ongeacht op een geheel Schriftuurlijke gedachte, en in zover kan men spreken van een poging, door Dr G. aangewend om zijn vindicieren van de mogelijkheid eener „andere opvatting“ op de Schrift zelve te gronden.

Toch kan deze poging allermint als geslaagd worden beschouwd.

In het algemeen is er geen enkel Schriftuurlijk argument bij te brengen voor de meening, dat het verschil tusschen den Paradijsstoestand en den toestand, waarin wij leven van zulk een aard is, dat daardoor de zin van de meer genoemde elementen van het Paradijsverhaal dubieus zou worden.

Voorts kan ook de hierbij gemaakte vergelijking tusschen de beschrijving van den staat der rechtvaardigen en die van den staat der heerlijken niet als bewijs worden aanvaard. Immers, al handelen beide openbaringen van een bedeeling, die verschilt van die waarin wij leven, hiernaast is op te merken, dat ze onderling principieel onderscheiden zijn, doordat de eene beschrijft dingen, die behooren tot het leven in den tijd, de andere dingen, die behooren tot het leven in de eeuwigheid; de eene geschiedbeschrijving is, de andere profetie.

Het springt in het oog, dat het verwaarloozen van dit onderscheid en van het verschil in eischen, die de uitlegging van beide aan den Schriftverklarer stelt, bij een eenigzins consequente toepassing zou leiden tot zeer bedenkelijke gevolgen.

5. Uit het bovenstaande mag wel worden geconcludeerd, dat aan de door Dr G. bijgebrachte argumenten weinig waarde kan worden toegekend. Wij mogen niet nalaten, hierbij nog inzonderheid te wijzen op het feit, dat Dr Geelkerken, ofschoon daarop met nadruk werd aangedrongen, in gebreke bleef, in den inhoud van het betrokken Schriftdeel eenigen concreten en klemmenden grond aan te wijzen voor het in twijfel trekken van de zintuikelijke waarneembaarheid van de bovengenoemde zaken en feiten.

(Slot volgt.)

Conclusiën van het Rapport der Kerkrechtelijke Commissie.

(Slot.)

16e. dat het evenmin juist is, dat de Classis, wilde ze zelf zulke vragen stellen, eerst het onderteekningsformulier in werking zou moeten stellen, om daaraan deze bevoegdheid te ontleenen, aangezien:

a. deze bevoegdheid niet aan het onderteekningsformulier is ontleend, dat alleen de schriftelijke verbatim van de Dienaren des Woords inhoudt, dat zij desgevraagd een nadere verklaring van hun gevoelen aangaande eenig stuk der leer zullen geven, maar jure suo aan elke kerkelijke vergadering toekomt, en dan ook steeds in de Kerk, nog vóór dit onderteekningsformulier bestond, is uitgeoefend;

b. de door de Classis gestelde vraag ook niet vordende een positieve verklaring van Dr Geelkerken's gevoelen, maar alleen een negatieve verklaring aangaande een feit, dat hem ten laste was gelegd en een kerkelijke vergadering, die over zulk een aanklacht te oordeelen heeft, zoodanig een vraag ook afgedacht van het onderteekningsformulier, stellen mag, ten einde over de al of niet gegrondheid dezer aanklacht te oordeelen;

17e. dat de Classis in deze moeilijke omstandigheden, toen Dr Geelkerken, daarbij gesteund door zijn Kerkeraad, weigerde de gevraagde verklaring af te leggen, volkomen gerechtvaardigd was de hulp in te roepen van de Deputaten ad art. 49 K. O., aangezien deze Deputaten juist aangewezen worden om in voorvallende zaken aan de Classis de helpende hand te bieden, maar dat het met het oog op de zelfstandige taak dezer Deputaten wel wenschelijk ware geweest, dat zij niet met de Deputaten der Classis één Commissie van Advies hadden gevormd;

18e. dat de Classis het recht had in zijn vergadering van 22 April 1925 op het advies der Deputaten ad art. 49 van Dr Geelkerken in verband met de door hem gegeven verklaring van wat hij predikte, een nadere verklaring van zijn gevoelen te vragen, in den zin van het onderteekningsformulier, betreffende hetgeen in Gen. 1—3 ons is medegedeeld, opdat hijken zou of zijn gevoelen in overeenstemming was met de Belijdenisschriften onzer Kerken, aangezien de zoogenoemde preekcoupure van Dr Geelkerken inderdaad uitslatingen bevat, welke redenen geven tot ernstige bedenking, wijl:

a. daarin een vergelijking wordt gemaakt tusschen den vorm van de openbaring aangaande den staat der rechtvaardigen en dien van de openbaring aangaande den staat der heerlijken, die aanleiding gaf, om te vrezen, dat Dr Geelkerken aangaande het Schriftverhaal van Gen. 3 een opvatting voorstond, die duidelijke mededeelingen der Schrift zou vervagen tot uitdrukkingen van onzekere betekenissen en daardoor met het in art. 4 en 5 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis beliden gezag der Heilige Schrift niet zou zijn overeen te brengen;

b. daarin een onderscheid wordt gemaakt tusschen datgene, waarvan uitdrukkelijk gezegd wordt, dat het is de goddelijke bekendmaking van een historisch feit, het feit van den zondval, en de bijzonderheden, waarvan dit niet wordt gezegd, maar alleen geconstateerd, dat er evenwel verklaringen van zijn als geleerde uitleggers;

c. deze bedenking was versterkt door het feit, dat Dr Geelkerken in de vergaderingen der Classis van 18 Maart en 1 April 1925 geweigerd had, hoerz daarop hij hem ook

werd aangedrongen, een verklaring te geven van zulk een aard, dat hij bovengenoemde bedenking had kunnen wegnemen, terwijl hij daartoe (indien hetgeen gevraagd werd, niet in zijn bedoeling had gelegen) in de gegeven omstandigheden toch verplicht ware geweest, zoodat de Classis daarom genoegzamen grond had te verklaren, dat de „gewichtige oorzaken van nadenken“, waarvan het onderteekningsformulier spreekt (en waaronder naar het oordeel der Synode niet meer is te verstaan, dan dat het noodig was, „om van Dr Geelkerken nadere verklaring van zijn gevoelen te eischen“), aanwezig waren;

19e. dat de voorstelling, in verschillende protesten gegeven, alsof de Classis terwille van br. Marinus en diens aanklacht Dr Geelkerken suspect had verklaard en het onderteekningsformulier in werking had gesteld ten einde hem te dwingen nadere verklaringen af te leggen, waaruit zijn schuld of onschuld zou moeten blijken, daarom onjuist is, niet de feiten in strijd en berust op een geheel verkeerde voorstelling van wat het onderteekningsformulier bedoelt, aangezien:

a. de Classis de behandeling van de aanklacht van br. Marinus juist heeft geschorst, om duidelijk te doen uitkomen, dat het niet zijn aanklacht was, die de Classis „reden tot nadenken“ gaf, maar de inhoud van de zoogenoemde preekcoupure;

b. tegen deze „preekcoupure“ geen aanklacht door br. Marinus was ingediend, maar de Classis zelf tot inzicht was gekomen, dat deze „preekcoupure“ niet zoolver bedenking was;

c. daarom ook niet gehandeld is in strijd met de vermaning door de Dordtsche Synode bij het onderteekningsformulier gevoegd, dat „dit niet te verstaan zou zijn, alsof de preken daartoe altijd op een ierlijks behoeven gehouden waren, maar dan eerst als zij rechtvaardige oorzaken van suspicie zullen gegeven hebben, waarvan het oordeel zal staan aan de Kerkelijke vergadering“, daar niet op behoeven van br. Marinus of wien ook deze nadere verklaring van Dr Geelkerken is gevraagd, maar omdat de Kerkelijke vergadering zelf oordeelde, dat hiertoe rechtmatige oorzaak was;

d. het vragen van zulk een nadere verklaring volstrekt niet zeggen wil, dat daaraan vooraf zou moeten gaan een suspect-verklaring van den predikant of zulk een suspect-verklaring zou opgesloten liggen in de daad zelf, daar het onderteekningsformulier hiervan met geen woord spreekt, zelfs het woord „verdenking“ met opzet is weggelaten en vervangen door „nadenken“ wat in het oud-Hollandsch een veel zachtere betekenis heeft, en er alleen staat, dat voor het vragen van zulk een nadere verklaring gewichtige oorzaken van nadenken moeten zijn, welke oorzaken evenzeer in de omstandigheden als in de uitslatingen van den predikant kunnen gelegen zijn;

e. de Deputaten ad art. 49 in hun advies aan de Classis dan ook duidelijk verklaard hebben, dat zij, zonder ook maar in het minst Dr Geelkerken te beschuldigen, dat hij afwijkt van de belijdenis onzer Kerken of uit te gaan van de onderstelling, dat hij niet rechtzinnig is, toch van oordeel waren, dat de door hem overgelegde „preekcoupure“ rechtvaardige oorzaak van nadenken gaf en de Classis geheel in overeenstemming met dit advies alleen als haar oordeel heeft uitgesproken, dat de door Dr Geelkerken gegeven verklaring van wat hij predikte „rechtvaardige oorzaak van nadenken“ gaf, zoodat van een suspect-verklaring van Dr Geelkerken geen sprake is geweest.

20e. dat diensgevolge aan het verzoek van Dr Geelkerken en den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid om de „suspect-verklaring“ van Dr Geelkerken te niet te doen en hem in zijn rolle eere te herstellen, niet voldaan kan worden, daar de Synode niet vernietigen kan wat nooit heeft plaats gevonden en van een herstel in zijn eere als predikant geen sprake kan wezen, waar deze eere hem nooit genomen is;

21e. dat ook de bezwaren, door Dr Geelkerken en den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid aangevoerd tegen de besluiten der Classis Amsterdam, dd. 22 April enz., om aan te toonen, dat deze besluiten in strijd waren met het onderteekningsformulier aangezien a. de door hem overgelegde „preekcoupure“ geen gewichtige oorzaken van nadenken gaf; b. de gevraagde verklaring van gevoelen niet noodig was tot behouding van de eenigheid en zuiverheid der leer en c. de gestelde vragen ook niet betroffen eenig „stuk der leer“ maar alleen exegetische vraagstukken in verband met de bijzonderheden uit het Paradijsverhaal, niet juist zijn omdat quod ad a. de Synode reeds als haar oordeel heeft uitgesproken, dat de preekcoupure wel gewichtige oorzaken tot nadenken gaf;

quod ad b. de gevraagde nadere verklaring wel noodzakelijk was, om de eenigheid en zuiverheid der leer te bewaren, daar het hier ging, om elk twijfel weg te nemen of hetgeen Dr Geelkerken leerde, wel in overeenstemming was met art. 4 en 5 onzer Belijdenis;

quod ad c. het hier niet ging om enkele exegetische moeilijkheden bij het Paradijsverhaal, maar wel hiertoe, of de bijzonderheden, die de H. Schrift ons in dit Paradijsverhaal mededeelt, door Dr Geelkerken ten volle als historische feiten werden aanvaard in dien zin, zooals de Schrift ons deze feiten klaarlijk bedoelt voor te stellen, en dit wel degelijk het gezag raakt van de H. Schrift, zooals dit in onze Belijdenis art. 4 en 5 wordt beliden;

22e. dat daarom de Part. Synode van Noord-Holland terecht deze protesten voor niet gegrond heeft verklaard;

23e. dat echter krachtens het onderteekningsformulier Dr Geelkerken, toen hij zich bezwaard gevoelde over deze besluiten der Classis Amsterdam formeel het recht had in appel te gaan bij de meerdere vergaderingen en staande dit appel gehouden was, eerst als de Particuliere Synode uitspraak gedaan had, zich daarnaar te reguleren, zoodat de straf, waarvan in dit onderteekningsformulier gewag wordt gemaakt, wanneer een predikant weigert de gevorderde verklaring af te leggen, n.l. het ipso facto gesuspendeerd worden, in geval van appel eerst intreedt, wanneer de Particuliere Synode over zijn bezwaar uitspraak heeft gedaan en hij dus nog weigert zou naar deze uitspraak der Part. Synode zich te reguleren, weshalve de Classis Amsterdam, toen Dr Geelkerken bij de Part. Synode in appel was gegaan, ook juist zou gehandeld hebben met eere de uitspraak dezer Synode af te wachten en zij ook niet bevoegd zou geweest zijn, hangende dit appel, Dr Geelkerken ipso facto van zijn dienst gesuspendeerd te verklaren, omdat hij weigerde op de hem gestelde vragen een naar het oordeel der Classis voldoende antwoord te geven;

24e. dat echter het bezwaar van Dr Geelkerken, dat hij door de nadere verklaring aan de Classis, toegezonden 16 Juni 1925, aan den eisch van het onderteekningsformulier voldaan had en de Classis niet het recht had hem bovendien nog schriftelijk of mondeling vragen te stellen en daarop een categorisch antwoord te verlangen, ongegrond is, aangezien elke kerkelijke vergadering, die volgens het onderteekningsformulier van een Dienaar des Woords een nadere verklaring van zijn gevoelen vraagt, dit doet mag in den vorm van hem bepaalde vragen te stellen een schriftelijk of mondeling antwoord op deze vragen mag eischen en zij ook te beoordeelen heeft of de antwoorden op deze vragen voldoende zijn;

25e. dat evenmin gegrond is het bezwaar, zoodat door Dr Geelkerken als door den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid ingebracht tegen het zoogenoemd citatierecht, waarvan de Classis Amsterdam tegevoerd Dr Geelkerken gebruik heeft gemaakt om hem mondeling te ondervragen, welk citati-

recht als zodanig betwist wordt, aangezien in de Kerken-ordening hiervan niet wordt gesproken, terwijl bovendien als bezwaar wordt aangevoerd, dat niet de Classis zelf maar een Commissie Dr. Geelkerken citeerde; wat het eerstgenoemde bezwaar betreft, spreekt de Synode uit, dat al wordt het citatierecht niet uitdrukkelijk in de Kerkenorde genoemd, het recht eener Kerkelijke vergadering om een gemeentelijk of predikant te ontslaan om voor haar te verschijnen, wanneer zij met hem te handelen heeft, naar Gereformeerd Kerkrecht niet betwisteld mag worden, gegrond is in de macht door Christus aan Zijne Kerk gegeven om orde en tucht te handhaven (Matth. 18:19; 18:17, 18; Hand. 15:28; 1 Cor. 5:4), in den loop der tijden altoos is uitgeoefend en ondersteld is of uitgesproken wordt in de Wetzelsche Artikelen Hoofdstuk VIII en vr. 85 van den Catechismus; en dat naar kerkelijk recht zulk een citatie bij weigering van den geïteerde om te komen of bij zijn weigervan tot driemaal toe moet herhaald worden om te kunnen constateren of deze weigering uit hardnekkigheid of wederzinnigheid voortvloeit; dat wel de vorm en toon, waarop iemand een oproeping in den vorm van een verzoek om te verschijnen ontvangt altoos beantwoordt moet aan den jisch der broederlijke liefde, maar dat, ook al geschiedt daarom zulk een oproeping in den vorm van een verzoek om te verschijnen, het den geroepene niet vrijstaat al dan niet te verschijnen, aangezien de Kerk zulks eischt met autoriteit; en wat het tweede bezwaar betreft, dat, al is een commissie geen kerkelijke vergadering in den eigenlijken zin des woords, zij toch de bevoegdheid bezit, wanneer zij daartoe door een kerkelijke vergadering gemaakte is, een predikant voor zich te ontslaan, opdat hij zich nader verklaart over zijn gevoelen; dat echter de wijze waarop de Classicale commissie van dit citatierecht gebruik heeft gemaakt wel geschikt was den geïteerde noodeloos te prikkelen, al verdient evenzeer afkeuring de wijze toon, waarop Dr. Geelkerken in zijn schrijven van 25 Sept. 1925 daarop geantwoord heeft;

26e. wat het bezwaar betreft, dat het met het oog op een onpartijdig onderzoek en beoordeeling van de protesten door Dr. Geelkerken en den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid bij de Particuliere Synode van Noord-Holland ingediend tegen de handelingen der Classis Amsterdam en der Deputaten van Art. 49 K. O. afkeuring verdient, dat de Part. Synode in de commissie, die haar van praes-advies moest dienen, twee predikanten benoemde, die reeds vroeger het onderzoek bij de Classis geleid hadden, oordeelt de Synode, dat de Part. Synode juist had gehandeld indien ze, evenals de Generale Synode van Leeuwarden bij de behandeling der zaak Netelenbos besloot (Acta Art. 21) in de commissie van praes-advies geen personen benoemde, die reeds hadden deelgenomen aan de behandeling in een vroeger stadium van het geding en dat in elk geval de afgevaardigden der Classis Amsterdam naar Art. 33 K. O. geen keuraten hadden mogen uithangen in een zaak, die hun eigen personen en kerken betrof;

27e. dat het eveneens minder juist is te achten, dat de Part. Synode van Noord-Holland, na besloten te hebben aan de Generale Synode te verzoeken de zaak-Geelkerken in haar geheel te behandelen, toch een beslissing nam inzake de protesten van Amsterdam-Zuid en Dr. Geelkerken, zoolang niet gebleken was, dat de Generale Synode op dit verzoek niet zou ingaan;

28e. dat terecht en de Classis Amsterdam en de Part. Synode van Noord-Holland hare afkeuring hebben uitgesproken over het feit, dat Dr. Geelkerken tijdens deze procedure publicaties heeft gedaan van stukken, die niet voor het publiek bestemd waren en niet dan met toestemming der meerdere vergaderingen hadden mogen gepubliceerd worden;

29e. dat de houding door Dr. Geelkerken tijdens deze procedure tegen de Classis Amsterdam aangenomen, de vooral voor een Dienaar des Woords niet altijd voegzame toon, die hij tegen de kerkelijke vergadering aansloeg (ook al werd hij soms door een niet altoos even tactvol optreden der Classis en harer Deputaten geprikkeld) en zijn voort-

durende weigering om aan de niet onbillijke wenschen der Classis te voldoen, evenzeer afkeuring verdient als de houding van den Kerkeraad, die in plaats van Dr. Geelkerken tot toegankelijkheid te vermanen, hem gestijfd heeft in zijn verzet;

30e. dat de beschuldiging, alsof de bedoeling der Classis Amsterdam of harer Deputaten zou geweest zijn om van de aanklacht van Dr. Marinus gebruik te maken om Dr. Geelkerken te bemoeilijken of uit zijn ambt te zetten, ten eenenmale onjuist is, aangezien uit de handelingen der Deputaten en der Classis genoegzaam gebleken is, dat zij bij de behandeling dezer aanklacht van Dr. Marinus veeleer alles hebben beproefd om de zaak tot een voor Dr. Geelkerken bevredigende oplossing te brengen;

31e. dat de klacht, alsof door deze procedure gebleken is, hoe wankel de rechtspositie onzer Dienaren des Woords is, berust op een verkeerde voorstelling van de toedracht der feiten en een onjuiste opvatting van hetgeen het onderzoekingsformulier bedoelt.

De Generale Synode besluit, dat van deze uitspraak mededeeling zal worden gedaan aan Dr. Geelkerken, den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, de Classis Amsterdam, de Part. Synode van Noord-Holland, de predikanten J. D. Boerkoel c.s. en den Kerkeraad van Tienhoven.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Laren (N.H.): cand. H. J. Kouwenhoven Jr te Leiden en cand. N. Willemse te Amsterdam.
Meliskerke: cand. J. C. Haartsen te Oost-Souborg en cand. N. Willemse te Amsterdam.
Zwartsuis: A. B. W. M. Kok te Wommels en A. Wijn-
gaarden te Baarland

Beroepen te:

Anna-Jacobapolder, Laren, Tholen, Velsroord en Westzaan:
cand. N. Willemse te Amsterdam.
Gouda (2e maal): H. Knoop te Kooten.
Krommenie: J. Hellinga te Wijk.
Schoonoord: cand. H. J. Kouwenhoven Jr te Leiden.
Zwartsuis: A. Wijn-
gaarden te Baarland.
Zwolle (van K. J. Kapteijn): Dr. J. Thys te Meppel.

Aangenomen naar:

's-Graveland: A. G. Wolf te Antwerpen.
Wons (Fr.): cand. S. J. Koster te Terneuzen.

Bedankt voor:

Delft en Kollum: J. Wymenga te Charlois.
Tholen: cand. S. J. Koster te Terneuzen.

Intrede te:

Amersfoort: F. A. den Boeft. Tekst Ps. 122:9.
Hemelum: cand. R. Oosterhoff. Tekst 2 Cor. 4:5.
Hillegersberg (Terbrugge): L. J. Allaart. Tekst 2 Cor. 12:10.
Emeritaat verliedend aan:
Da F. Zaninge te Hoorn.

Overleden:

Da J. A. de Vries, een-pred. te Zaandam.

Kerkjubileum. Den 7en April a.s. zal het 50 jaar geleden zijn, dat te Wormerveer de ambten werden ingesteld in de Geref. Kerk, onder leiding van Prof. L. Lindeboom, destijds predikant te Zaandam.

Beroepingswerk. De Geref. Kerk van Zetten stelt alle pogingen in 't werk om te geraken tot het bezit van een eigen Herder en Leeraar.

Synode Chr. Geref. Kerk in Amerika. De Geref. Kerken van Nederland zullen op de Synode van de Chr. Geref. Kerk in Noord-Amerika, in Juni a.s. te houden, vertegenwoordigd worden door Prof. Dr. S. Grefflans, van Kampen.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Broek op Langendijk: J. Jongeboom te Hilversum.
Haarlem (2e pr. pl.): J. Jansen te Leiden.

Bedankt voor:

Broek onder Akkerwoude: M. Holtrop te Urum.
Maarsse: G. Salomons te Amersfoort.
Maassluis: A. Zwiep te Hillegom.
Onstwedde: W. Vos te Dokkum.

Afscheid van:

Nieuwe-Pekela: P. de Smit. Tekst Hand. 20:28 en 27.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Leiden: G. H. Kersten te Ierseke.

Bedankt voor:

Den Haag: H. Kieft te Veenendaal.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Zestel te:

Vlaardingen: G. Alers te Nieuw-Lekkerland; W. J. van Lokhorst te Delfshaven; H. A. Leenmans te Delft; A. Lutega te Muiden; Dr. J. Severijn te Dordrecht en S. C. van Wijn-
gaarden te Linschoten.

Drietal te:

Werkhoven: M. Niemeijer te Wilsom; F. de Gids te Goede-
reede; en H. J. van Rooyen, een-pred. uit N. O. L.

Beroepen te:

Doezum: W. A. Noest te Metslawier.
Giesse-Oudekerk c.s. (toez.): E. Jongens te Nijehaake.
Potten a. d. Veluwe (2e pr. pl.): P. van Toorn te Rotterdam.
Voorthuizen: J. H. Koster te Montfoort.
Vroonwijk: C. Vlaahom te Driesum.
Werkhoven: M. Niemeijer te Wilsom.

Aangenomen naar:

Haarlem: L. D. Poot te Amsterdam.
Hoogeveen: A. Meijers te 's-Graveland-Capelle.
Koudum: N. J. Cupedo te Marken.
Lutten: S. H. J. Voors te Opperdoes.
Nijkerk: A. H. J. G. v. Voorthuizen te Huizen.
Ootmarsum (toez.): cand. P. ten Have te Zandvoort.
Simonshaven: H. Stegenga te Cothen.
Veenendaal: S. C. van Wijn-
gaarden te Linschoten.

Bedankt voor:

Bergambacht: S. Ronner te Doornspijk.
Den Bommel: W. J. van Lokhorst te Delfshaven.
Brielle: P. Hofstede te Noordwijkerhout.
Buiskloot: N. J. Cupedo te Marken.
Baren (toez.): H. Klum te Angeren.
Mijrecht: H. Japchen te Ede.
Ouddorp: H. Ewoldt te Raamsdonkveer.
Papendrecht: J. E. Klomp te Oldebroek.

Afscheid van:

Oudenhoorn: A. W. Feenstra. Tekst: Matth. 38:20.

Overleden:

Da H. E. Beernink te Charlois.

„De Reformatie“ is door zijn
grote oplage HET blad voor
FAMILIE-ADVERTENTIE.
Onze Gereform. kringen ge-
lieven daarmede te rekenen.

Wat zegt

het nieuwe Geref. Weekblad
Woord en Geest

van de Asser besluiten?

Leest dit in de komende
nummers.

Volgt het voorbeeld van
de zeer velen, die na de
uitspraak der Synode zoo
verstandig waren een
abonnement te nemen
op dit blad.

Wie zich abonneert met
1 April ontvangt de nog
voor dien datum te ver-
schijnen nrs. gratis.

Losse nrs. kosten 15 cts.
per exemplaar.

Uitknippen

en opzenden
in open en-
veloppe met 2 cts. gefran-
keerd aan de Uitgevers
Bosch & Keuning te Baarn.

Onderget. wenscht:

abt. op Woord en
Geest vanaf 1 April
à f 2.50 p. halfjaar.

Naam:

Adres:

Vereeniging „Christelijke Bibliotheek“ - Nijkerk

In zes weken tijds 750 nieuwe leden

uitsluitend ten gevolge van het ongeëvenaard premieaanbod,
waarbij voor het aanbrengen van een nieuw lid

DE PRACHTWERKEN DER VEREENIGING CADEAU

worden gegeven. De premielijst biedt keuze uit zeven pracht-
werken ter waarde van vier tot vijf gulden, en uit vijftig
boeken op gewoon formaat.

Bovendien wordt voor dezen jaargang

EEN PRACHTIGE EIKENHOUTEN BOEKENKAST

uitgeleend aan hem of haar, die vóór 1 Mei a.s. het grootst
aantal nieuwe leden voor dezen jaargang aanbrengt. Deze
kast is 1.50 M. hoog, en voorzien van een glazen deur.
Na het prachtige KERSTBOEK is nu het tweede deel van
den 29en jaargang verzonden. Het boek is getiteld:

VIA TRIUMPHALIS door M. C. FALLENTIN.

Hierop zullen nog drie mooie boeken volgen, en wel van de
auteurs F. Kragt Hzn., J. S. Fletcher en L. Penning.
De catalogus, waarin alle bijzonderheden, is gratis verkrijg-
baar bij iedereen soliden boekhandelaar, of bij den uitgever.
Abonnementprijs per jaargang **VIJF GULDEN** voor ingenaalde,
of f 8.40 voor gebonden deelen. (Franco per post f 0.75 hooger).

ABONNEERT U
NOG VANDAAG

G. P. CALLENBACH
NIJKERK

VIJF BOEKEN IN
DEZEN JAARGANG

Lezers van „De Reformatie“! Wekt uw kennissen op proefnummers
van ons Blad aan te vragen.

Uitgave van OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.

Jezus' lijden, sterven en opstanding

Tweede
druk

(Ineenvoeging der vier Evangelien)

door H. J. VAN KEMPEN

f 0.60

Al wat de vier Evangelisten over het Lijden, Sterven en de Op-
standing van Jezus mededeelen, is hier naar tijdsorde met de
woorden der Schrift gerangschikt.

Voor H.H. Onderwijzers van groot gemak bij de behan-
deling der Bijb. Geschiedenis in deze weken vóór Paschen.

Verkrijgbaar in iedereen boekhandel, almede, na storting van
het bedrag per postwissel, bij de Uitgevers.

GANZEVOORT'S ORGELHANDEL - ZWOLLE

MANNBORG
LIEBIG
LINDHOLM

Vraagt
Catalogus

WORCESTER
STANDARD
HILDEBRANDT

RUILEN

VERHUREN

REPAREEREN

Uitgave van

OOSTERBAAN & LE COINTRE

Goes

J. C. WIRTZ Cz.

BEKNOPT OVERZICHT DER KERKGESCHIEDENIS.

VIERDE vermeerdeerde druk.

Prijs 40 cts.

Bij de Uitgevers van dit blad
is verkrijgbaar:

KAART VAN DE Geref. KERKEN IN NEDERLAND.

met alphabetische naamlijst.

De Classen-indeeling is op
de kaart aangegeven. Formaat
50 x 70 c.M. Prijs 35 cts.

Franco toezending na ontvangst
van het bedrag.

W.D. MEINEMA, Uitgever, Delft

Zoo juist verscheen de 2e
druk van

LICHT IN DEN ROOK

door K. SCHILDER, Geref. Pred.

Ing. f 3.25, geb. f 4.25.

Er zijn zoo enkele van
die boeken welke torenhoog
uitsteken boven hun om-
geving.

Wijlen Dr J. C. de Moor in
De Heraut.

... een bundel schriftover-
denkingen, of neen een bun-
del rijke, diepe soms wonde-
re gedachten, die de Schrift
in de Schilder's ziel geïnspi-
reerd heeft. Welk een diep
inzicht in Gods openbaring.

Dr K. Dijk in de
Geref. Kerkbode.

Onlangs verscheen van
De Schilder:

GEREFORM. FARIZEÏSME?

Prijs f 0.60.

Dr A. Kuyper en het Neo-
Calvinisme te Apeldoorn
veroordeeld?

Prijs f 0.75.

In den boekh. verkrijgbaar.

GEEN ADVERTENTIE

in „DE REFORMATIE“ blijft zonder resultaat,
omdat zij door DUIZENDEN wordt gelezen!!

Hebt Gij al kennis
- gemaakt met -

DE MAATSCHAPPI

Christel. Sociaal-Economisch
Weekblad,

onder redactie van een
meest bekende mannes en
vrouwen

?

Zoo niet, vraag dan nu
heden proefnummers aan de
DRUKKERIJ ORANJE NASSAU
BAARN

Dit belangrijke, goed ge-
illustreerde tijdschrift, zo
goed als zonder uitzonde-
ring gunstig beoordeeld
en door de Christelijke
Pers hartelijk aanbevolen,
kost slechts f 2.50 per
halfjaar en valt daarom
onder het bereik van ieder,
die op Sociaal-Economisch
gebied voorlichting van
Christelijke Voormannen
wenscht.

Ondergeteekende

te

adres

abonneert zich op
wenscht proefnummers

De Maatschappij

In open envelop gefran-
keerd met 2 cts. postzegel
te zenden aan de Drukkerij
Oranje Nassau te Baarn.

Mede-
dame,
Kunst-
dame,
Tilburg:

Prof. Dr.

DR. BOOD: Bob-
denk mijner
mededeelinge
bevolkingver-
ande vraag-
ingen, te
Schiedam. B.
Kerken. —
— Perschoot
vrijheid —
maatschappij

Dat in de
behoefte aan
haar uit mee-
anderen kun-
die er uitgaat
fascinerend
bewijs ervan,
laatste weer
regreert. Wie
Engeland. De
vraagstukken,
stank onwille-
man mocht
die, om het
schieten wist.
Men versta-
de beginselen
gezag niet z
gegrond is o
slechts er de
hoe de autori-
dan ook nood
Eenigzins
een overgang
kerk. Wij in
„bekeeringen“
zij symptome
in de richting
resultaat van
standigheden
tandem als
Het is een o
als deze dich-
en door kent
zoekens- en
in een kerke
zich onvoor-
lootica, causa
ter nagenoeg
den leek. Er-
cristische tend
verklaren, da
lijk heeft ku
Maar er
en zeker niet
de behoefte a
opzicht, veld
laatste tijd
overwaaien e
te geven, d
activisme o
zoeken in o
Dat een de
ouze eigen g
maken uit d
onder de Do
hoornische pr
de Doopsgez
gezag in zijn
gemeentebled
meente een
vragen: „Is
jaren tot opt
Hebben wij
Tevens dri
lij van plan
in meer dan
geestesleven
in vol, dat l